

Німеччини – 3, Канади – 1, Франції – 1, Нідерланди – 1, Норвегія – 1, рф – 2, Білорусії – 1. Дослідження проводили на дослідній ділянці лабораторії імунітету сільськогосподарських рослин до хвороб Інституту захисту рослин НААН (Київська обл., Фастівський р-н, смт Глеваха, НСВ ФРІГ НАНУ). Стандартом слугував сорт Подолянка. Обліки проводили в декілька етапів за різних фаз розвитку рослин згідно методики О.В. Бабаянц та Л.Т. Бабаянц (2014).

Результати оцінки стійкості сортів пшениці м'якої озимої показали, що стандартний сорт 'Подолянка' проявив імунітет до збудника бурої іржі (бал 9), стійкість до борошнистої роси (бали 7 і 6) в усі фази розвитку рослин. До збудника септоріозу листя в фазу колосіння він виявив помірну

стійкість – слабку сприйнятливість (бали 6-5) та в фазу молочно-воскової стиглості стійкість (бали 6-7). Серед досліджених сортів стійкість на рівні стандарту до трьох збудників хвороб на всіх фазах розвитку проявили сорти 'Кругозір', 'Октава одеська', 'Даринка київська' (UKR), 'Августина' (BLR), 'Apertus' і 'Tobak' (DEU). Високу стійкість до збудників бурої іржі та борошнистої роси мали сорти 'Монтерей 2', 'Оптіма одеська' (UKR), 'Дуплет' (rus), 'Lorena' (NRV), 'Renan' (FRA). Саме ці сорти можна залучати до селекційного процесу в якості джерел стійкості проти збудників бурої іржі, борошнистої роси та септоріозу листя, типових для зони Правобережного Лісостепу України чи джерел стійкості до збудників бурої іржі та борошнистої роси.

УДК 631.95:631.963:632.5:624.131.46

Ліщук А. М., кандидат с.-г наук, старший науковий співробітник лабораторії біоконтролю агроєкосистем і органічного виробництва

Парфенюк А. І., доктор біологічних наук, професор, завідувач відділу агробіоресурсів і екологічно безпечних технологій

Карачинська Н. В., кандидат біологічних наук, науковий співробітник лабораторії біоконтролю агроєкосистем і органічного виробництва

Інститут агроєкології і природокористування НААН України

e-mail: karachinskan051177@gmail.com

ЕКОЛОГІЧНІ РИЗИКИ В АГРОФІТОЦЕНОЗАХ ЗА ВПЛИВУ АБІОТИЧНИХ ФАКТОРІВ

Абіотичні фактори, що відповідають за глобальні кліматичні зміни, є невід'ємним компонентом екосистем, в тому числі, агрофітоценозів. Їхній вплив на агрофітоценози часто не може керуватись людиною та інколи може доходити до фізіологічної межі, яка викликає стрес у культурних рослин. Однак мало вивченими залишаються особливості екологічних ризиків в агрофітоценозах за негативного впливу екологічних чинників, в умовах зміни клімату, які спричиняють зміни динаміки і видового складу сегетальної рослинності.

Метою роботи була оцінка впливу абіотичних факторів, таких як температура повітря та волога, на поширення і видовий склад сегетальної рослинності агрофітоценозів та обґрунтування ймовірності виникнення екологічних ризиків.

В ході дослідження використано інформаційний, порівняльний і практичний аналіз результатів наукових досліджень для упорядкування тематичної проблематики. Визначено перелік екологічних ризиків, пов'язаних із погіршенням фітосанітарного стану агроценозів території України за впливу абіотичних чинників (темпе-

ратури повітря і вологості ґрунту), що зумовлюють зниження урожайності та якості сільськогосподарської продукції тощо. Показано, що зміни температури повітря і вологості ґрунту в умовах зміни клімату спричиняють загострення екологічних ризиків, пов'язаних із погіршенням фітосанітарного стану агроценозів, а саме: із поширенням адвентивних та інвазійних видів рослин; з втратою конкурентної спроможності культур в агрофітоценозах щодо сегетальної фітобіоти; із збільшенням чисельності видів та ареалів поширення сегетальної фітобіоти; зміною посівних площ, продуктивністю і якістю урожаю сільськогосподарських культур в агроценозах; набуттям толерантності сегетальної фітобіоти та погіршенням ефективності застосування гербіцидів в умовах кліматичних змін. Нами визначено можливі наслідки виникнення екологічних ризиків та доведено, що за коливання агрокліматичних показників посилюються проблеми розповсюдження бур'янів та інвазійних чужорідних рослин в агроєкосистемах внаслідок зміни їхнього ареалу та щільності популяції.